

HET ERFGOED VAN DE POPULAIRE MUZIEK

Dit document bevat de belangrijkste vaststellingen die voortvloeien uit een vooronderzoek naar het erfgoed van de populaire muziek in Vlaanderen en Brussel. Dit vooronderzoek liep van maart tot augustus 2011 en werd uitgevoerd door Stan Bundervoet, in opdracht van Resonant vzw, Vlaams expertisecentrum voor muzikaal erfgoed. Het sluit aan bij de inspanningen van Resonant om een erfgoedbeleid en -werking uit te bouwen binnen de niet-klassieke muziek.

Via dit vooronderzoek trachtten we een antwoord te vinden op een aantal centrale vragen:

- Wat is ‘populaire muziek’? Wat is haar erfgoed?
- Welke collecties en archieven worden bewaard in Vlaanderen en Brussel (bij erfgoedinstellingen, intermediaire organisaties, media, actoren uit muzieksector zelf)?
- Op welke manier wordt vandaag met dit erfgoed omgegaan? Welke initiatieven bestaan er om de kennis over onze populaire muziekgeschiedenis te bewaren, dit erfgoed in de best mogelijke omstandigheden te bewaren, het op- en doorzoekbaar te maken voor geïnteresseerden of te valoriseren voor een ruimer publiek?
- Welke personen, organisaties en verenigingen zijn betrokken bij een erfgoedwerking?
- Wat zijn de noden, kansen en bedreigingen die een erfgoedwerking kunnen beïnvloeden?
- Hoe ziet een mogelijke toekomst voor het erfgoed van de populaire muziek er uit en welke rol kan Resonant daarin spelen?

Aansluitend bij het literatuuronderzoek en de desktop research die mee aan de basis liggen van dit vooronderzoek, werden tal van gesprekken gevoerd. Met een zo ontzettend ruime sector als de populaire muziek is het uiteraard niet mogelijk alle actoren te betrekken in een gesprek. Onze 26 gesprekspartners, uit Vlaanderen en daarbuiten, vertegenwoordigen wel de diverse betrokken sectoren, van de muzieksector (musici, concertorganisatoren, platenmaatschappijen) en de media (omroepen, tijdschriften) tot de onderzoeksweld en erfgoedsector. Zij werden gevraagd naar hun kennis van en interesse voor het erfgoed van de populaire muziek en naar hun noden en wensen hieromtrent.

Deze informatie werd gebundeld in een omstandig intern eindrapport. Dit eindrapport vormt de basis voor Resonants toekomstige acties m.b.t. het erfgoed van de populaire muziek. Het voorliggende document vat de belangrijkste vaststellingen uit dat rapport samen.

VASTSTELLINGEN

1. Vaststellingen m.b.t. erfgoed en erfgoedwerking

1.1. Sterke nadruk op geluidsdragers

Een groot aantal gesprekspartners legde een sterke nadruk op de geluidsdragers als het belangrijkste erfgoed van de populaire muziek: omdat ze de klinkende muziek bevatten en dus het dichtst bij de oorspronkelijke beleving staan, omdat de collecties geluidsdragers die in Vlaanderen en Brussel bewaard worden onmiskenbaar het grootst in aantal zijn en meer opvallen dan andere erfgoedtypes, omdat ze vaak enorm kwetsbaar voor verval en dus bedreigd zijn.

1.2. Een brede invulling van ‘populair muzikaal erfgoed’

Tegelijk wezen een aantal personen ook op het belang van de context waarin muziek gespeeld, beluisterd en beleefd werd/wordt. (Populaire) muziek staat nooit los van de maatschappij waarin ze een plaats heeft, maar hangt onlosmakelijk samen met sociale, culturele, economische, politieke en zelfs religieuze ontwikkelingen. Omdat die context de betekenis en waarde van muziek mee bepaalt, behoort hij tot het muzikaal erfgoed. Muzikaal erfgoed is m.a.w. niet enkel het ‘wat’ (de klinkende muziek), maar ook het ‘wie’, ‘waar’, ‘wanneer’, ‘hoe’ en ‘waarom’, het verhaal achter de muziek.

Tot het erfgoed van de populaire muziek behoort dan heel wat meer dan enkel audiovisuele opnames of bladmuziek. Op dat moment komen alle andere sporen naar die brede context eveneens in aanmerking als erfgoed: muziekinstrumenten, muziekapparatuur en software, administratieve documenten, correspondentie, efemera, literatuur, iconografie, parafernalia en memorabilia en gebouwen en ruimtes. Die sporen hoeven niet altijd een tastbare vorm te hebben. Ook sociale gewoontes en gebruiken, orale tradities, rituelen, kennis en praktijken kunnen tot het erfgoed behoren, zoals sociale codes en de manier van spreken verbonden met bepaalde subculturen of de kennis en vaardigheden die met het bedienen van een elektronische studio gepaard gaan.

1.3. Sterke nadruk op publiekswerking

Evenzo legden veel van onze gesprekspartners een grote nadruk op publiekswerking. De meeste initiatieven waarnaar werd doorverwezen kaderen in publiekswerking: het opnieuw laten klinken van muziek (via concerten, het heruitgeven van opnames, door muziek aan te bieden via internet) werd door allen gezien als de ultieme manier om het ruime publiek toegang te geven tot ons rijke verleden, maar ook tentoonstellingen en publicaties zijn in de

ogen van onze gesprekspartners waardevolle manieren om een erfgoedwerking rond populaire muziek in te vullen. Eerder ‘verborgen’ initiatieven, zoals de inventarisatie van een archief of digitalisering binnen de muren van een instelling, kwamen veel minder aan de oppervlakte. Slechts weinig initiatieven hebben oog voor een integrale benadering van het erfgoed: van het in kaart brengen tot het valoriseren ervan voor een ruim publiek, en alles wat daartussen zit: beschrijven, bewaring, digitalisering, enz.

Enkele gesprekspartners maakten ons er op attent dat de valorisatie van populaire muziek zoveel mogelijk mensen moet proberen aanspreken. De manier waarop het erfgoed gepresenteerd wordt, zal voor een groot deel bepalen in welke mate het publiek zich aangesproken voelt en we nieuwe doelgroepen kunnen bereiken. Een grote uitdaging ligt in de meerwaarde die een erfgoedwerking zal kunnen bieden t.a.v. de massa’s muziek die al op het internet aangeboden worden. De erfgoedsector ziet zich uitgedaagd om het nieuwe publiek in contact te brengen met de muziek die het nog niet kent en het de zin te geven om nieuwe dingen te ontdekken.

1.4. Het Muziekarchief als good practice

Het Muziekarchief is een centrale catalogus van Vlaamse audiovisuele uitgaven (singles, albums, cassettes, compilaties, enz.). Deze databank ontstond in 2005 als initiatief van het Muziekcentrum Vlaanderen, de Vlaamse Radio en Televisie en Simim/BEA (voorheen IFPI-Belgium). Inmiddels bevat het Muziekarchief informatie over zo’n 22.000 Vlaamse artiesten, 120.000 muziekopnamen (goed voor zo’n 30.000 releases) en meer dan 400.000 gegevens over de geschiedenis van de Vlaamse muziek. Het initiatief verzamelt gegevens over de geluidsdragers en reikt deze aan het grote publiek aan via de website www.muziekarchief.be. Dankzij de intelligente opzet van de databank kunnen talloze verbanden tussen groepen, muzikanten en auteurs/componisten worden blootgelegd. Als online repertorium biedt het Muziekarchief dus de mogelijkheid om tal van erfgoedinitiatieven op te bouwen.

Hoewel er geen muziek beluisterd kan worden, zien veel gesprekspartners het als een waardevol initiatief dat in de toekomst alle kansen moet krijgen. Ze betreuren daarom dat het Muziekcentrum Vlaanderen zo weinig middelen ter beschikking heeft om de werking van het Muziekarchief verder uit te bouwen.

1.5. Een immense nalatenschap

Er worden grote hoeveelheden documenten en objecten met betrekking tot de populaire muziek bewaard, zeker waar het de laatste 50 jaar van haar bestaan betreft. Die hoeveelheid materiaal groeit ook dagelijks in onvoorstelbare proporties aan. Alles bewaren zou te grote inspanningen vragen op financieel, infrastructureel en personeel vlak en is dus geen optie. Selectief zijn in wat wel en niet bewaard wordt, dringt zich op, maar: door wie en op basis van welke criteria gaat die selectie gebeuren? Moeten natuurlijke selectiemechanismen hun gang kunnen gaan of is het de taak van een erfgoedwerking om actief in te grijpen?

1.6. Versnipperde bewaring en toegang van het erfgoed

Collecties en archieven rond populaire muziek worden verspreid over heel Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bewaard. Dat maakt het moeilijk om het op te sporen en een juist beeld te krijgen van wat er wel of niet bewaard wordt. Hoewel Resonant een aantal collecties en archieven kon detecteren tijdens het vooronderzoek, tasten we vaak nog in het duister als het gaat over de archieven en collecties van muzikanten, bands, concert- en festivalorganisatoren, opnamestudio's, platenlabels, fanclubs, privéverzamelaars de verschillende media, onderwijs- en bewaarinstellingen, enz.

De populaire muziekarchieven en -collecties zijn dan ook nog niet structureel in kaart gebracht op bestandsniveau. Een dergelijk overzicht is nodig als een eerste toegang voor geïnteresseerden en kan bijdragen aan de visibiliteit van het populair muziekerfgoed. Met de online databank Muziekbank Vlaanderen bestaat er echter wel een instrument waarmee bestanden op een wetenschappelijk verantwoorde manier beschreven kunnen worden en ook voor een groot publiek ter beschikking gesteld. Het gebrek aan een overzicht op bestaande collecties en archieven is een grote hindernis in het 'hergebruik' van dit erfgoed.

Wat de stuksgewijze ontsluiting van het populaire muziekerfgoed betreft zijn wel al waardevolle stappen genomen: diverse instellingen en organisaties hebben het erfgoed dat ze beheren op stukniveau beschreven in catalogi of inventarissen. Zeker waar het opnames betreft kwamen we in dit vooronderzoek al een aantal gigantische databases op het spoor. Dergelijke databanken vormen een immense informatiepool waarop toekomstige erfgoedinitiatieven gestoeld kunnen worden.

1.7. (Acuut bedreigde) audiovisuele dragers

Diverse gesprekspartners getuigden vanuit hun eigen ervaringen dat veel geluidsdragers al de eerste tekenen van schade vertonen of zelfs acuut bedreigd zijn. Vooral de types die van een magneetband gebruik maken (waaronder audiocassettes, videobanden, open spoelen, DAT's, enz.) en wasrollen zouden te lijden hebben onder de slechte kwaliteit (van drager of opname) en onaangepaste bewaaromstandigheden. Enkele gesprekspartners meldden dat ook bepaalde cd's al bedreigd zijn. Zonder digitalisering zou met het verder aftakelen van de dragers ook een schat aan populair muziekerfgoed verloren gaan. Voor vele gesprekspartners is het verdere verval van audiovisuele dragers de grootste bedreiging voor het populaire muziekerfgoed.

Eén type organisatie dat vermoedelijk heel wat materiaal te digitaliseren heeft, zijn de platenhuizen. Ook zij zien in welke miserabele staat heel wat opnames zich bevinden en zouden vragende partij zijn om hier iets aan te doen. Een aantal firma's zouden weliswaar zelf begonnen zijn met het digitaliseren van oudere geluidsdragers, maar enkel in die mate dat ze geëxploiteerd kunnen worden (en ze er dus rechtstreeks baat bij hebben).

1.8. Veel materiaal gaat verloren

Bij hedendaagse spelers in de muzieksector gaat heel wat relevant materiaal verloren, omdat het geen prioriteit is, omdat het niet tot de basistaken behoort, omdat ze het belang niet altijd inzien, omdat ze zich niet bewust zijn van hun eigen rol en verantwoordelijkheid, omdat ze te laks zijn, omdat ze niet weten wat ze in hun bezit hebben, omdat ze geen praktische waarde meer hebben, omwille van onvoorzienbare omstandigheden, omdat ze met een probleem geconfronteerd worden waar ze geen oplossingen voor zien.

Omwille van deze redenen kan het lonen om een proactieve erfgoedwerking uit te bouwen, waarbij de hedendaagse archiefvormers gesensibiliseerd worden voor de maatschappelijke en historische waarde van het materiaal dat ze vormen en bewaren en voor de rol die zij spelen in een toekomstige erfgoedwerking. Minstens zo belangrijk is het dat ze ook wegwijs gemaakt worden in het veld van betrokken erfgoedinstellingen, zodat ze beter geïnformeerd zijn waar ze met welke vragen, problemen en noden terecht kunnen.

1.9. De commerciële waarde van populair muziekerfgoed

De mogelijke commerciële en economische waarde van muziek beïnvloedt op verschillende manieren een mogelijke erfgoedwerking. Enerzijds kan men goed geld verdienen aan bepaalde objecten en memorabilia, dus waarom zou de eigenaar ze dan overmaken aan de erfgoedsector? Anderzijds is er ook het ‘probleem’ van de rechten. Auteurs- en naburige rechten (maar bijvoorbeeld ook de bescherming van de privacy) beperken wat men met het materiaal mag doen en in welke mate het ter beschikking mag worden gesteld aan het ruime publiek. Over een mogelijke goedkeuring van de rechthebbenden of een financiële compensatie kan natuurlijk onderhandeld worden.

1.10. Het ‘stoffige’ karakter van erfgoed

Omdat erfgoed een nogal stoffig en weinig dynamisch imago heeft, wezen diverse gesprekspartners ons er op dat het op een andere manier tot het publiek zal moeten worden gebracht, bijvoorbeeld door te spreken over ‘verhalen’. Ook de website van Resonant werd door enkele van onze gesprekspartners kritisch onder de loep genomen. Een frissere deelpagina over het populaire muziekerfgoed lijkt een minimale aanpassing om de nieuwe doelgroepen te bereiken.

2. Vaststellingen m.b.t. de sector

2.1. Enthousiasme en betrokkenheid

Tijdens dit vooronderzoek bleek duidelijk dat heel wat spelers op één of andere manier aandacht schenken aan het erfgoed van de populaire muziek. Er is niet alleen belangstelling om het in de kijker te zetten; onze gesprekspartners waren ook bereid om actief mee na te denken over de vragen en problemen die we hen voorlegden en betuigden hun enthousiasme over het initiatief om populair muzikaal erfgoed mee op te nemen in de werking van Resonant. Meerdere partners staken zelfs onmiddellijk concreet de hand uit om in de toekomst samen een erfgoedproject rond populaire muziek op te zetten.

Toch is het nog te vroeg om te spreken van een breed, sectorgedragen enthousiasme. Met het manifest *Music is life! Een integrale visie voor de muzieksector* erkende de muzieksector weliswaar expliciet het belang van het muzikaal erfgoed; in de praktijk wordt er maar weinig gevolg gegeven aan de aandachtspunten.

2.2. Weinig samenwerking

Binnen alle initiatieven die we konden opsporen met betrekking tot het erfgoed van de populaire muziek valt op hoe weinig er eigenlijk wordt samengewerkt over de grenzen van de eigen sectoren heen. Vooral de initiatieven waar én muziek- én erfgoedsector de handen in elkaar slaan, zijn op één hand te tellen. Allicht heeft dit verschillende oorzaken: de weinige directe contacten die er zijn tussen beide, een gebrek aan affiniteit met elkaars begrippen en begrippenkaders, of het feit dat de verschillende betrokkenen vaak tegengestelde belangen en visies dienen waardoor de kloof tussen commercieel gerichte muziekorganisaties en erfgoedorganisaties als moeilijk overbrugbaar wordt ervaren. Dat heel wat initiatieven los van elkaar genomen worden, heeft al gevolg dat het vaak niet duidelijk is hoe elk apart kadert in het grotere 'erfgoedplaatje'.

Meer structurele samenwerking zou een stevige impuls kunnen betekenen. Liefst is er daarbij ook ruimte om samen te werken over de gemeenschapsgrenzen heen en ervaringen uit te wisselen met buitenlandse voorbeelden.

2.3. Een immense erfgoedgemeenschap

De erfgoedgemeenschap van de populaire muziek omvat alle groepen van personen die (aspecten van) het populaire muzikaal erfgoed wensen door te geven aan de generaties na ons. In de eerste plaats omvat deze erfgoedgemeenschap de mensen, verenigingen, organisaties en instellingen die zich vandaag de dag al op één of andere manier inzetten voor dit erfgoed. De actoren beslaan vooral het ruime terrein van zowel de muziek- als de erfgoedsector, maar ook de media en de onderzoekswereld zijn te vermelden als partner in een erfgoedwerking rond de

populaire muziek. Daarnaast is er natuurlijk de nog grotere groep van ‘verborgen’ betrokkenen en het ruime publiek. Dat maakt dat er een immens breed netwerk van personen, organisaties en verenigingen betrokken is.

Dat die erfgoedgemeenschap immens groot en erg verscheiden is, heeft een voordeel (er is voor alles wel een publiek te vinden), maar ook één groot nadeel: er is geen eenvoudige manier om efficiënt te communiceren met deze erfgoedgemeenschappen.

2.4. Een gefragmenteerd kennisnetwerk

Voor zover we dat konden nagaan tijdens het vooronderzoek, is er in Vlaanderen best wat kennis en expertise aanwezig rond aspecten van onze populaire muziekgeschiedenis of haar erfgoed. Een deel van deze expertise wordt via geformaliseerde weg opgebouwd, namelijk via diverse onderzoekers verbonden aan instellingen van het hoger onderwijs, waaronder de departementen sociologie, media- en communicatiewetenschappen of geschiedenis. Ook hier valt op hoe weinig er over de verschillende instellingen en disciplines heen wordt samengewerkt. Populaire muziek is ook een geliefd onderzoeksthema bij studenten, getuige daarvan de vele aanmeldingen voor de jaarlijkse Pophesisprijs, die wordt uitgereikt door Poppunt.

Onderzoek naar aspecten van populaire muziek kan uiteraard ook binnen de muren van een bewaarinstelling plaatsvinden, bijvoorbeeld aan de Koninklijke Bibliotheek.

Onderzoek speelt een niet te onderschatten rol in een erfgoedwerking rond populaire muziek; het leidt tot een beter inzicht in de populaire muziekgeschiedenis en ondersteunt een erfgoedwerking zo op tal van manieren: beslissingen die genomen moeten worden bijvoorbeeld met betrekking tot het al dan niet bewaren of digitaliseren van bepaalde documenten en objecten kunnen gemotiveerd worden; onderzoek ligt vaak aan de basis van de ontsluiting van het erfgoed via inventarissen en catalogi; het is vaak gemakkelijker om het erfgoedverhaal als een samenhangend geheel op het grote publiek over te brengen, enz.

Uiteraard hoeft relevante expertise niet altijd op een academische manier verworven te zijn. Naast de eigenlijke onderzoekers zijn er heel wat mensen beschikbaar die doorheen de jaren een grote kennis opbouwden, uit passie, liefhebberij, omdat ze van binnenuit bij de sector betrokken zijn/waren, omdat ze ‘erbij waren’: muzikanten en managers, privéverzamelaars, medewerkers van documentatiecentra, pers en media, enz. Er is met andere woorden ook heel wat niet-geformaliseerde kennis en expertise beschikbaar, waar een erfgoedwerking dankbaar naar kan teruggrijpen.

Er bestaat geen allesomvattende standaardgeschiedenis van de populaire muziek in Vlaanderen/België. In kaart brengen welke diverse literatuur de voorbije decennia verscheen is een onmogelijke opdracht. Daardoor is het ook onmogelijk om een zicht te krijgen op de verhouding tussen publicaties die handelen over populaire muziek in Vlaanderen, dan wel ‘Vlaamse/Belgische’ populaire muziek, of in hoeverre de populaire muziek vanuit een

algemeen, dan wel specifiek kader wordt bestudeerd. Het is echter evenwel positief dat zowel academische als populariserende literatuur gevonden kan worden.

3. Algemene vaststellingen

3.1. Nostalgie

Een aantal van onze gesprekspartners merkten op dat nostalgie een belangrijk aspect vormt van de populaire muziekbeleving. Aan de basis hiervan ligt de vaststelling dat de meeste genres in populaire muziek weliswaar komen en gaan, maar toch in zekere zin blijven bestaan. Rond zowat elk genre blijft wel één of andere fangroep, subcultuur of scène actief, en het is schering en inslag in de populaire muziekwereld dat vroegere genres terug 'in' zijn. Muziekgenres zijn vaak een facet van de identiteit of jeugdcultuur van een generatie; als dusdanig worden ze door die generatie megedragen, men zou kunnen stellen als een vorm van nostalgische beleving. Het thema 'nostalgie' dook vaak op in de gesprekken en vormt mee de voedingsbodem waarop een erfgoedwerking rond de populaire muziek zich kan ontwikkelen.

3.2. Aandacht voor het lokale

Naast een zin voor nostalgie merkten een aantal gesprekspartners nog een andere tendens op die zich de voorbije jaren voltrok, met name een toenemende aandacht voor het 'lokale'. De Belgische pop en rock is nooit zo populair geweest als de laatste jaren.

Als we terugblikken in de tijd tot de jaren '60, dan lijkt het dat we na een periode van sterke Amerikanisering en globalisering van de populaire cultuur een tegenreactie krijgen waarbij voorkeur wordt gegeven aan het 'lokale'. Volgens één van onze gesprekspartners ligt in de hernieuwde behoefte aan identiteit en de nood aan verzet tegen de globalisering een verklaring waarom vandaag zo gretig wordt teruggegrepen naar de eigen lokale geschiedenis. Ook in deze trend kunnen de wortels gevonden worden voor een erfgoedwerking rond de populaire muziek in Vlaanderen en Brussel.

3.3. Een gebrek aan middelen

Een factor die zwaar ingrijpt op de huidige erfgoedinitiatieven is een gebrek aan middelen, op financieel, personeel en infrastructureel vlak. Dit gebrek weerhoudt verschillende actoren ervan om het populaire muzikaal erfgoed te bewaren, ontsluiten en valoriseren in de best mogelijke omstandigheden. Soms moeten erfgoedinitiatieven vroegtijdig worden stopgezet of zwaar ingeperkt omdat de nodige middelen ontbreken.

Dat bepaalde initiatieven ondanks een chronisch tekort aan middelen toch nog voortgezet worden, is soms enkel en alleen te danken aan het idealisme en de passie van de initiatiefnemers. Hoe lovenswaardig dit ook is, op langere termijn dreigt een onhoudbare situatie. De nood aan alternatieve manieren van financiering dringt zich op, bijvoorbeeld via crowdfunding, projectsubsidies via het Instituut voor Wetenschap en Techniek, via endorsements of door de erfgoedgemeenschappen aan te spreken op hun enthousiasme voor de populaire muziek en personen via een vrijwilligerswerking te betrekken bij initiatieven.

3.4. Inspelen op toenemende virtualisering

De voorbije decennia heeft de digitale cultuur geleidelijk aan steeds meer terrein gewonnen. De documenten die getuigen van onze dagelijkse handelingen en activiteiten bestaan daardoor steeds vaker enkel in digitale vorm. Die *born digital* documenten zullen het gros uitmaken van het erfgoed van de toekomst. Tegelijkertijd worden steeds meer analoge documenten in een digitale vorm omgezet. De muziek- en erfgoedsector spelen graag in op deze tendens tot digitalisering.

Digitale documenten stellen de maatschappij voor nieuwe uitdagingen, omdat ze in vergelijking met hun analoge tegenhangers heel andere eisen stellen aan bewaring en een andere aanpak vragen op het gebied van ontsluiting. Een erfgoedwerking zal rekening moeten houden met deze evoluties; de erfgoedsector zal proactief mee naar oplossingen moeten zoeken voor de specifieke problemen die digitaal erfgoed (*born digital* of gedigitaliseerd) met zich meebrengt.

EEN MOGELIJKE ROL VOOR RESONANT

Resonant hanteert een brede visie op populaire muziek en beschouwt het als een cultureel product waarvan de betekenis en invulling doorheen de geschiedenis evolueren. Dat zet ons ertoe aan verder terug te kijken in de tijd dan de vele pop- en rockgenres die vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw het muziklandschap domineren. Het verhaal van de populaire muziek in Vlaanderen en Brussel beperkt zich nu eenmaal niet tot historische, geografische en stilistische grenzen.

Vlaanderen en Brussel zijn constant onder invloed geweest van andere culturen. Het verhaal van de populaire muziek is dan ook vooral een internationaal verhaal: buitenlandse muziek heeft hier eveneens een rol gespeeld in de muziekbeleving, de vorming van jongeren en subculturen, enz. Die buitenlandse invloeden op het muziek(be)leven kunnen evenzeer deel uitmaken van ons populaire muziekerfgoed; het hoeft zeker niet altijd 'Vlaams' van origine te zijn. In navolging daarvan willen we populaire muziek niet al te strikt zien, noch als discipline, noch muziekstilistisch. Populaire muziek kwam doorheen haar geschiedenis in aanraking met tal van andere disciplines, waaronder theater, dans en film. Bij het invullen van het begrip 'populaire muziek' zullen we rekening moeten houden met die interdisciplinariteit. Hetzelfde geldt eveneens voor de raakvlakken met andere muziekgenres (cross-overs). Ook het hanteren van een al te recente invalshoek zou beperkingen met zich meebrengen. Vanuit de opvatting dat populaire muziek historisch gezien verder reikt dan het midden van de twintigste eeuw, kunnen ook muzikale uitingen uit de daaraan voorafgaande decennia meegenomen worden als populair muziekerfgoed, zoals de traditie van markzangers en de bal- en feestcultuur.

In het interne eindrapport dat Resonant samenstelde naar aanleiding van het vooronderzoek komt die brede invulling niet altijd tot uiting. Het domein van de populaire muziek en haar erfgoed zijn gigantisch, waardoor we heel wat collecties, archieven en erfgoedinitiatieven niet meer konden detecteren; evenzo zijn er tal van cultureel-erfgoedgemeenschappen betrokken en ontbrak ons de tijd om alle relevante personen te spreken. Zodoende hebben we meer dan waarschijnlijk niet alle noden en behoeften in kaart gebracht of vaststellingen met voldoende nuance gemaakt. Bovendien blijkt uit de gesprekken die we voerden hoeveel verschillende meningen en ideeën er bestaan over erfgoedgerelateerde thema's, bijvoorbeeld met betrekking tot selectie, de verhouding van digitaliseren ten overstaan van de oorspronkelijke documenten en objecten, de volgorde waarin projecten uitgevoerd dienen te worden, enz.

In de mate dat we het veld konden bevragen, kunnen we wel met zekerheid stellen dat er een goede bodem bestaat om een erfgoedwerking rond de populaire muziek op te zetten. Al nuanceren we dit graag: het valt ons op dat de begrippen 'erfgoed' (alle sporen in zijn volledige breedheid) en de daaraan gekoppelde erfgoedzorg voor veel betrokkenen vaak onduidelijke concepten blijven. Er zijn weliswaar diverse initiatieven die in mindere of meerdere mate betrekking hebben op het populaire muziekerfgoed, maar tot een systematische aanpak – van het opsporen, samenbrengen, duurzaam bewaren en toegankelijk maken tot het valoriseren enz.) – komt het zelden. Er is m.a.w. wel een brede visie op erfgoed en erfgoedzorg aanwezig,

maar die is erg gefragmenteerd. Het lijkt ons dan ook onrealistisch te willen streven naar een allesomvattende, centraal gecoördineerde erfgoedwerking. Dat betekent echter niet dat de verdere uitbouw van een erfgoedwerking rond de populaire muziek niet zinvol zou zijn.

Vanuit zijn huidige opdracht lijkt het logisch te zijn dat Resonant, net zoals het dat doet binnen andere muziekgenres, ook voor het erfgoed van de populaire muziek een rol kan opnemen. Gezien het feit dat vele spelers zich al op één of andere manier bekommeren om dit erfgoed, zal de te spelen rol misschien eerder die van facilitator en makelaar in plaats van initiatiefnemer zijn.

Als expertisecentrum voor muzikaal erfgoed heeft Resonant de opdracht om de expertise die nodig is om op een duurzame en verantwoorde manier om te gaan met muzikaal erfgoed te ontwikkelen en te delen. Het doet dit via een interdisciplinaire aanpak, waarbij aandacht uitgaat naar alle facetten van een erfgoedwerking: van het opsporen tot het opnieuw zichtbaar, hoorbaar en begrijpbaar maken ervan voor een ruim publiek. Alle personen en organisaties die betrokken zijn bij het muzikaal erfgoed, zowel professionelen als liefhebbers, van erfgoed- tot muzieksector kunnen bij Resonant terecht voor advies of begeleiding op maat. Ook voor het erfgoed van de populaire muziek kan Resonant op termijn een functie opnemen als eerste aanspreekpunt voor iedereen die vragen heeft rond bijvoorbeeld bewaring en ontsluiting. Het kan ondersteunen en begeleiden, en vanuit zijn brede kennis van het veld een doorverwijzende rol spelen. Resonant kan de nodige ruimte creëren voor ontmoeting, discussie en overleg en stimuleren tot samenwerking tussen de betrokken deelsectoren.

Het is evident dat Resonant eveneens een impuls geeft aan de oprichting van een adviesgroep rond populair muzikaal erfgoed, bestaande uit vertegenwoordigers van de verschillende betrokken deelsectoren. Een dergelijke adviesgroep kan een voorname rol spelen in het overstijgen van specifieke bekommernissen, problemen en tegengestelde belangen en helpt de neuzen (zo goed als mogelijk) in dezelfde richting te krijgen. Werken via een divers samengestelde adviesgroep verleent een erfgoedwerking rond de populaire muziek meer slag- en draagkracht; uiteindelijk is het onze wens om een werking uit te bouwen die verankerd is in de sector en wordt gedragen door zoveel mogelijk betrokkenen. Omgekeerd kan zo'n adviesgroep Resonant ondersteunen in het verder opbouwen van de eigen expertise en helpt het de vinger aan de pols te houden wat betreft evoluties binnen de verschillende deelsectoren die van invloed zijn op een erfgoedwerking.

Een bijkomende taak van Resonant is het promoten van het muzikaal erfgoed door te fungeren als communicatieplatform. Zijn website is een plaats waar informatie over muzikaal erfgoed wordt gebundeld: van informatie over het behoud en beheer tot het signaleren van erfgoedgerelateerde nieuwtjes. Ook de spelers binnen het populaire muzikaal erfgoed kunnen van dit kanaal gebruik maken. Er kan alvast een begin gemaakt worden met thematische deelpagina's, waarbij de kennis (collecties, erfgoedinitiatieven) die we in het kader van het vooronderzoek verzamelden ter beschikking gesteld wordt aan een ruimer publiek. Daarnaast helpt Resonant mee de zichtbaarheid te vergroten van het in Vlaanderen en Brussel bewaarde muzikaal erfgoed door het in kaart te brengen via Muziekbank Vlaanderen. Via die databank

heeft iedereen toegang tot een overzicht van muziekarchieven en -collecties die betrekking hebben op het populaire muzikaal erfgoed.

Ten slotte kan Resonant alvast starten met het verder ontwikkelen van zijn expertise rond deelaspecten van het populaire muziekerfgoed. Omdat het door de grote diversiteit die we in deze sector aantreffen vooralsnog onduidelijk is of en in welke mate een eenvormige aanpak en methodieken toereikend zullen zijn, kunnen 'proeftuinen' opgezet worden die toelaten een dieper inzicht te krijgen in bepaalde deelproblematieken of deelsectoren. Bij het bepalen van deze proeftuinen kunnen we ons laten leiden/inspireren door (de lacunes in) het eindrapport, de ideeën van onze gesprekspartners, opportuniteiten in het veld, enz. Via experimentele voorbeeldprojecten, vertrekkend bijvoorbeeld vanuit afgebakende erfgoedgemeenschappen, kan onze kennis rond het erfgoed van de populaire muziek en de zorg daarvoor verder verruimd en versterkt worden; kennis die ongetwijfeld een integrale erfgoedwerking rond de populaire muziek en de positie van Resonant daarin als faciliterende en makelende organisatie ten goede komt.